

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Факультет економіки моря
(повна назва підрозділу)

Кафедра економічної політики та безпеки
(повна назва кафедри)

Код РНПД
074137

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-
педагогічної роботи НУК

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

РИЗИК, НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ, ІНФОРМАЦІЯ
RISK, UNCERTAINTY AND INFORMATION

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

тип дисципліни обов'язкова
обов'язкова / вибіркова

мова(и) викладання українська
українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни _____
Ризик, невизначеність, інформація
(зазначається повна назва навчальної дисципліни)
є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі(ей) знань _____
05 «Соціальні і поведінкові науки»
(шифр і назва)
спеціальності(ей) _____ 051 «Економіка»
(шифр і назва)
освітня програма(ми) _____ Міжнародна економіка
(зазначаються повні назви освітніх програм)

« 26 » 08 2022 року. – 27 с .

Розробник(и): Світлана МАРУЦАК, к.е.н., доцент кафедри економічної політики та безпеки _____

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Ризик, невизначеність, інформація» узгоджено з гарантом освітньої програми
Гарант освітньої програми «Міжнародна економіка»

Лариса ВДОВИЧЕНКО, к.е.н., кафедри економічної політики та безпеки _____

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Ризик, невизначеність, інформація» розглянуто на засіданні кафедри економічної політики та безпеки
Протокол № 1 від « 26 » 08 2022 р.

Завідувач кафедри д.е.н., проф. НУК Ганна ЄФІМОВА _____

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Ризик, невизначеність, інформація» розглянуто Методичною радою факультету економіки моря
Протокол № 1 від « 26 » 08 2022 р.

Голова к.е.н., доцент Вячеслав ІВАТА _____

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Ризик, невизначеність, інформація» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу к.т.н., проф. НУК Андрій ЛАБАРТКАВА _____

Робоча програма навчальної дисципліни «Ризик, невизначеність, інформація» затверджена Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 6 від « 29 » 08 2021 р.

Голова НМР НУК проф. Євген ТРУШЛЯКОВ _____

© НУК, 2021

© Марущак С.М., 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	7
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	7
4. Очікувані результати навчання	7
5. Програма навчальної дисципліни	8
Тематичний план навчальної дисципліни, 6-й семестр	15
Тематичний план навчальної дисципліни, 7-й семестр	16
Теми практичних занять	17
Самостійна робота	17
Завдання для самостійної роботи	18
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування.....	18
7. Форми поточного та підсумкового контролю	19
Поточний модульний контроль у формі тестування	20
Підсумковий контроль (екзамен) у формі тестування	20
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	21
9. Засоби навчання.....	21
10. Рекомендовані джерела інформації	22
Основна література	22
Допоміжна література.....	23
Законодавчо-нормативні документи.....	24
Інформаційні ресурси в Internet	25
Сайти міжнародних організацій	27
Сайти служб статистика зарубіжних країн.....	27

АНОТАЦІЯ

Сучасний стан міжнародної економіки, розвиток її наукової бази потребує вирішення складних теоретичних і практичних завдань, які вимагають створення і застосування якісно нових напрямків економічної теорії та суміжних наукових дисциплін, тісно пов'язаних з нею. Це зумовлює необхідність розробки нових навчальних технологій та методів, необхідність викладання таких дисциплін, що дають змогу формувати у майбутніх фахівців у галузі міжнародної економіки принципово нове сучасне мислення щодо процесів, які відбуваються в міжнародній економіці, а також науково-обґрунтованого корегування та управління ними на будь-якому рівні ієрархії, складності і організації.

Вивчення і врахування невизначеності, конфліктності, багатокритеріальності та породжуваного ними ризику стало однією з магістральних ліній розвитку економічної теорії в другій половині XX – на початку XXI ст. Особливістю сучасного економічного ризику є його тотальність, всеосяжність. Власне, тому економічний ризик належить до фундаментальних понять сучасної економічної теорії та міжнародного менеджменту. Об'єкт управління ситуаціями, що постають перед суб'єктом управління, характеризується багатоваріантністю розвитку подій і можливістю виникнення непередбачених ситуацій. Тому головними якостями сучасного економіста-міжнародника є вміння працювати в умовах невизначеності (неповноти інформації), здійснювати раціональний вибір з множини можливих, альтернативних варіантів, здатність йти на ризик у розумних (допустимих) межах.

Чим складнішим і невизначенішим (розпливчастим) є соціально-економічне середовище, тим злободеннішими є необхідність урахування ризику, побудова й удосконалення адекватного інструментарію щодо його аналізу, врахування, моделювання та прогнозування. Сучасна теорія економічного ризику (економічна ризикологія), спираючись на загальну економічну теорію, системний аналіз, економіко-математичні методи і моделі, сформувала свої теоретико-методологічні принципи, нагромадила потужний і гнучкий інструментарій, що знаходить дедалі ширше практичне використання в усіх сферах економічної (господарської) діяльності. Для здобувачів освітньої програми Міжнародна економіка є надзвичайно важливим вивчення основ сучасної економічної ризикології. Отримання знання сприятимуть виробленню у майбутніх фахівців глибокого розуміння суті економічних явищ і процесів, які відбуваються в світовій економіці, гнучкого професійного мислення, оволодінню сучасною, що враховує ризик, методологією аналізу та прийняття раціональних рішень, стратегією і тактикою антикризового управління економічним (господарським) об'єктом в реальних умовах.

Відомо, що першопричиною виникнення ризику є невизначеність – недостатність інформації в ситуаціях прийняття рішень. Тому даний курс органічно поєднує основні питання як управління ризиками, так і природи, змісту, специфіки та закономірностей розповсюдження інформації у сучасному світі, інформаційних ресурсів та інформаційних потреб інформаційного суспільства, інформаційної культури споживачів інформації, специфіки інформаційно-аналітичної діяльності в міжнародній економіці, засобів і методів збору й обробки документів міжнародної економічної інформації, міжнародної інформаційної діяльності, її видів, інформаційної політики міжнародних організацій, технологій міжнародної інформації, інформаційної безпеки.

Ключові слова: ризик, невизначеність, чинники ризику, альтернатива, критерії ризику, варіація, математичне сподівання, коефіцієнт чутливості, метод сценаріїв, розподіл ризику, страхування, хеджування, страхування, інформація, бази даних, Internet.

ABSTRACT

The current state of the international economy, the development of its scientific base requires the solution of complex theoretical and practical problems. These tasks require the creation and application of qualitatively new areas of economic theory and related scientific disciplines closely related to it. This necessitates the development of new educational technologies and methods, the need to teach such disciplines that allow future professionals in the field of international economics a fundamentally new modern thinking about the processes taking place in the international economy. There is also a need for scientifically sound adjustment and management at any level of hierarchy, complexity and organization.

The study and consideration of uncertainty, conflict, multicriteria and the risk generated by them became one of the main lines of development of economic theory in the second half of XX – early XXI century. The peculiarity of modern economic risk is its totality, comprehensiveness. Actually, therefore, economic risk belongs to the fundamental concepts of modern economic theory and international management. The object of management of situations facing the subject of management is characterized by a variety of events and the possibility of unforeseen situations. Therefore, the main qualities of a modern international economist are the ability to work in conditions of uncertainty (incomplete information), to make rational choices from many possible, alternative options, the ability to take risks within reasonable (acceptable) limits.

The more complex and uncertain (vague) the socio-economic environment, the more urgent is the need to take into account the risk, build and improve adequate tools for its analysis, accounting, modeling and forecasting. Modern theory of economic risk (economic risk), based on general economic theory, systems analysis, economic and mathematical methods and models, has formed its theoretical and methodological principles, has accumulated powerful and flexible tools that are increasingly used in all areas of economic (economic)) activities. For students of the educational program International Economics, it is extremely important to study the basics of modern economic risk. Obtaining knowledge will help develop future professionals a deep understanding of the essence of economic phenomena and processes occurring in the world economy, flexible professional thinking, mastery of modern, risk-taking, methodology of analysis and rational decision-making, strategy and tactics of crisis management economic (economic) project in real conditions.

It is known that the root cause of risk is uncertainty – lack of information in decision-making situations. Therefore, this course organically combines the main issues of risk management and nature, content, specifics and patterns of information dissemination in the modern world, information resources and information needs of the information society, information culture of information consumers, specifics of information and analytical activities in the international economy. methods of collecting and processing documents of international economic information, international information activities, its types, information policy of international organizations, technologies of international information, information security.

Key words: risk, uncertainty, risk factors, alternative, risk criteria, variation, mathematical expectation, sensitivity factor, scenario method, risk allocation, insurance, hedging, insurance, information, databases, Internet.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		3-й, 4-й	3-й, 4-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність <u>051 Економіка</u> (код та найменування) Освітня програма <u>Міжнародна економіка</u> (найменування)	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		6-й, 7-й	6-й, 7-й
		Лекції	
Загальна кількість годин – 210		45 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		45 год.	16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
аудиторних 6-й семестр – 4 год. 7-й семестр – 2 год.		120 год.	174 год.
самостійної роботи 6-й семестр – 4 год. 7-й семестр – 4 год.		Вид контролю: 6-й сем. – екзамен 7-й сем. – екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «*Ризик, невизначеність, інформація*» є формування у здобувачів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

ФК 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

ФК 1.7. Здатність до оцінювання, інтерпретації та синтезу факторів, які визначають оптимальність рішень у сфері міжнародної економічної діяльності підприємств морегосподарського комплексу

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є: _____

(за винятком навчальних дисциплін I курсу I семестру)

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів таких результатів навчання:

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Економічна інформація. Пошук і обробка інформації.

Інформаційне суспільство

Тема 1. Економічна інформація: основні поняття.

Інформація як глобальна проблема сучасності. Економічна інформація: основні поняття. Класифікація економічної інформації. Функції інформації. Вимоги до інформації. Джерела інформації.

Обробка інформації. Засоби обробки інформації. Поняття аналітико-синтетичної обробки документів. Наукова обробка документів як сукупність процесів аналізу і синтезу. Статистична обробка інформації. Роль системної обробки інформації. Автоматизована обробка інформації. Основні інформаційні продукти наукової обробки документів.

Інформаційний продукт (продукція) як результат інформаційної діяльності. Основні види інформаційних документів: загальна характеристика. Інформаційний документ. Бібліографічний документ. Реферативний документ. Оглядовий документ. Аналітичний документ. Співвідношення первинних і вторинних документів. Загальна методика створення інформаційного документа. Види і різновиди вторинних документів, часткова методика їх створення. Бібліографічні документи. Реферативні документи. Оглядово-аналітичні документи. Оглядовий документ. Аналітичний документ. Інформаційний звіт про діяльність. Тематичні підбірки. Дайджест. Досьє. Прес-реліз.

Інформаційні продукти як результат інформаційно-аналітичної діяльності. Поняття про інформаційну продукцію. Виробники інформаційної продукції. Класифікація інформаційно-аналітичної продукції.

Візуалізація інформації: методи і прийоми. Інформаційна графіка: поняття, види, інструменти.

Основні напрямки та етапи формування міжнародної статистики.

[9] стор. 11-42; [10] стор. 18-77; [11] стор. 10-25

Тема 2. Сучасні інформаційні і комунікаційні технології

Загальна характеристика Internet. Концепція комутації пакетів як технологія передачі. Інформація в мережі. Історія виникнення Internet. Основні сервіси Internet. Надання комунікаційних та інформаційних послуг в Internet. Телекомунікації України. Мобільний Internet. Веб-технології. Гіпертекст. Гіпертекстова система. Загальні відомості про www. Основні поняття, що складають www. Поняття веб-юзабіліті (web-usability). Юзабіліті-інженіринг (usability-engineering).

Пошук інформації в Internet. Запит для інформаційно-пошукових систем. Можливості інформаційно-пошукових систем. Основні пошукові системи і їх функціональні можливості. Інформаційно-пошукова система «Мета». Пошук у повнотекстовій базі даних. Логічні оператори. Визначення відстані між словами запиту. Оператори, що дозволяють обмежити область пошуку. Ефективна організація пошуку з використанням серверу «Мета».

[1] стор. 72-114; [5] стор. 13-30; 55-64; [7] стор. 9-91; 401-450; [9] стор. 130-151; 193-275; [12] стор. 21-69; 84-98

Тема 3. Новітні технології обміну інформацією в Internet. Електронні бібліотеки

Електронна пошта. Функціонування електронної пошти. Структура поштового повідомлення. E-mail адресація. Чати.

Приклади роботи в чаті. Веб-конференції. Гостьова книга. Форум. Приклади веб-конференцій. Портал. Відео-конференція. Практичні поради учасникам відео-конференції. Ринок відео-конференцій: минуле і майбутнє. Основні проблеми передачі відеоінформації. Комунікативні характеристики служб Internet.

Електронної бібліотеки. Цілі створення й архітектура електронної бібліотеки. Структура електронної бібліотеки. Функціональні вимоги до створення електронних бібліотек. Правові

питання створення електронних бібліотек. Характеристика та можливості електронних бібліотек. Принципи, джерела і організація комплектування. Доступ до бази даних електронної бібліотеки. Досвід створення електронних бібліотек. Науково-технічна і економічна інформація в сучасному світі. Електронні інформаційні ресурси: досвід законного використання в бібліотечно-інформаційній практиці. Електронні адреси бібліотек: Україна; Національні галузеві бібліотеки та інформаційні центри; Далеке зарубіжжя.

[3] стор. 59-60; [6] стор. 327-458; [8] стор. 369-428; [10] стор. 398-449; 483-552; [12] стор. 15-20; 21-69

Тема 4. Інформаційні комунікаційні технології в освіті. Віртуальні структури

Безперервна освіта. Гнучкі дистанційні технології в системі освіти. Основні моделі реалізації дистанційного навчання. Специфічні особливості дистанційного навчання. Характерні риси дистанційного навчання. Користувачі дистанційного навчання. Переваги і недоліки дистанційного навчання на основі комп'ютерних телекомунікацій. Дистанційне навчання в світі. Організаційні моделі дистанційного навчання. Підрозділи дистанційного навчання в традиційних університетах. Дистанційні і відкриті університети. Консорціум університетів. Телеуніверситети. Віртуальні університети. Концепція розвитку технологій дистанційного навчання в Україні.

Віртуальна реальність. Віртуальне підприємство. Шляхи трансформації офісів (на прикладі провідних компаній світу).

Прості програми колективної роботи. Створення віртуального офісу. Віртуальні співтовариства. Особливості віртуальних співтовариств. Проблемно-орієнтовані віртуальні співтовариства. Освітні проблемно-орієнтовані віртуальні співтовариства. Приклади віртуальних співтовариств. Структурні і функціональні характеристики віртуальних співтовариств.

[6] стор. 500-561; [9] стор. 103-275; [10] стор. 81-132; 204-256; 398-448; [12] стор. 79-83; 193-218

Тема 5. Інформаційне законодавство України: конституційний та цивільно-правові аспекти. Міжнародна інформаційна діяльність. Авторське право і мережеві технології

Конституційне право на інформацію в Україні. Інформація та інформаційні відносини у цивільному Кодексі України. Законодавче регулювання інформаційної сфери в Україні. Комерційна та службова інформація. Суб'єкти інформаційних відносин. Захист права на інформацію. Державне управління в галузі інформаційних ресурсів.

Правова інформація. Державна політика України в сфері національного інформаційного простору. Національні інтереси в інформаційній сфері. Політика формування національного інформаційного простору. Міжнародні відносини в галузі інформації. Міжнародна інформаційна діяльність. Інформаційна безпека в сучасному світі. Напрямки інформаційної безпеки. Стратегія інформаційної безпеки. Власники інформації, що захищається. Класифікація інформації за ступенями її таємності. Міжнародний аспект захисту інформації. Доступ до інформації в розвинутих країнах Європи і Світу. Світовий інформаційний ринок.

Авторське право в Internet. Захист авторських прав у сфері цифрової передачі даних. Методи захисту авторських прав в Internet. Закон «Copyright». Проблеми правового регулювання в Internet. Спеціальні і загальнотеоретичні проблеми правового регулювання в Internet. Кодекс захисту прав користувачів в кіберпросторі. Ліцензування в Internet. Управління адресним простором в Internet.

[2] стор. 69-278; [6] стор. 11-38; 327-497; [8] стор. 369-435

Тема 6. Інформаційне суспільство

Становлення і розвиток інформаційного суспільства. Роль інформаційного права і інформаційного законодавства в сучасному інформаційному суспільстві. Поняття інформаційного права. Основні принципи інформаційного права і їх класифікація. Роль інформаційного права в інформаційному суспільстві. Роль органів влади у формуванні інформаційного суспільства. Правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства.

Документи ради Європи, ЮНЕСКО, ООН. Роль ООН в розповсюдженні інформаційних технологій як інструменту розвитку інформаційного суспільства. Європейські і міжнародні

документи у сфері використання інформаційних технологій. Україна і міжнародне право в сфері інформаційних технологій. Передумови переходу України до інформаційного суспільства. Особливості і можливі шляхи переходу України до інформаційного суспільства. Основні напрямки реалізації переходу до інформаційного суспільства: техніко-технологічний; політичний; соціально-економічний; соціально-культурний.

[5] стор. 13-30; 67-115; [2]; [6] стор. 11-37; 327-458; [7] стор. 9-142; [12] стор. 219-227

Тема 7. Інформаційна конфігурація сучасного світу

Проблеми інформатизації при становленні інформаційного суспільства. Національна програма інформатизації суспільства. Європейська стратегічна програма досліджень і розробок в області інформаційних технологій і техніки. Програма ЮНЕСКО в галузі інформації і комунікації. Цілі програми «Інформація для всіх». Напрямки діяльності програми «Інформація для всіх». Інформаційні сервери у глобальній інформаційній мережі Internet. Основні європейські інформаційні сервери. Europa-сервер. Cordis-сервер. Інформаційно-пошукові сервери з законодавства. Інформаційний сервер Liga online. Інформаційний сервер «Нормативні акти України». Система правової підтримки «Лоцман». Інформаційний сервер Міністерства юстиції України. Джерела фінансової інформації в Internet. Інформаційні ресурси Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Internet. Структура веб-сайту Верховної Ради України у мережі Internet. База даних «Законопроект».

[1] стор. 115-236; [5] стор. 67-115; [2]; [6] стор. 327-458; [7] стор. 92-505

Змістовний модуль 2. Ризик і невизначеність.

Тема 8. Сутність ризику як економічної категорії. Невизначеність як першопричина виникнення ризику

Еволюція поглядів на феномен ризику. Сутність сучасної ризикології. Сутність ризику як економічної категорії. Етимологія ризику. Онтологія та гносеологія ризику. Невизначеність в економіці. Конфлікт в економіці. Альтернативність. Концептуальні засади ризикології. Психологічна теорія рішень. Суспільство ризику. Системні властивості ризику. Функції ризику. Суб'єкти ризику. Сприйняття ризику. Психологічне сприйняття ризику. Аспекти сприйняття ризику. Асиметрія сприйняття ризику. Соціальне підсилення ризику. Неадекватне сприйняття ймовірностей. Складність економічних систем та аналіз ризику. Актуальні проблеми ризикології.

Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Ситуація невизначеності і ситуація ризику. Особливості менеджменту в умовах невизначеності. Поняття ризик-менеджменту і його особливості в умовах конкурентної боротьби.

[14] стор. 13-19; [16] стор. 7-25; [17] стор. 8-29; [18] стор. 16-37

Тема 9. Системний аналіз ризику в економічній діяльності. Класифікація ризиків

Ризикотвірні чинники. Загальні принципи класифікації ризиків. Класифікація ризику: методологічні та методичні підходи. Види ризиків за їх ознаковими відмінностями. Необхідність урахування специфіки видів економічної діяльності в дослідженні ризику. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності. Ризики підприємства (організації). Класифікація проектних ризиків.

Глобальні ризики. Поняття економічного ризику міжнародного бізнесу. Ризики в системі міжнародних бізнес-відносин. Ризики міжнародної інвестиційної діяльності та інвестиційний клімат. Ризики та суперечливість міжнародного руху капіталу в банківському секторі. Структурні ризики зовнішньої торгівлі. Ризики в системі митного регулювання міжнародних ланцюгів поставок. Транспортні ризики і міжнародний стандарт класифікації транспортних ризиків. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей: валютні, інфляційні, дефляційні. Світові карти ризиків.

Ризики зовнішньоекономічної діяльності. Політичні ризики. Ризики, пов'язані з процесом митного оформлення. Ризики, пов'язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту. Ризик вибору і надійності партнера. Ризики реалізації.

[14] стор. 20-22; [15] стор. 7-22; [17] стор. 30-53

Тема 10. Методологічні засади та інструментарій кількісної оцінки ризику

Загальні підходи до кількісної оцінки ризику. Кількісні показники ступеня ризику в абсолютному вираженні. Ризик у відносному вираженні. Кількісний аналіз ризику. Статистичний метод. Метод аналізу доцільності витрат. Метод експертних оцінок. Аналітичний метод. Метод аналогій. Аналіз чутливості (вразливості). Аналіз ризику методами імітаційного моделювання. Аналіз ризику можливих збитків. Наслідки кількісного аналізу ризику.

Спеціальні методи оцінки ризиків. Методика економічної оцінки ризику діяльності промислових підприємств на основі застосування інтегрального показника. Матричний метод оцінки ризику банкрутства підприємства. Аналіз проектних ризиків. Оцінка ризиків при інвестуванні в цінні папери. Загальний рівень ризику. Оцінка ступеня загального ризику активу та портфеля активів. Комплексна оцінка ризику.

Методи оцінювання ризиків міжнародної діяльності підприємства.

[18] стор. 101-114; [15] стор. 56-90; [17] стор. 81-120

Тема 11. Експертні процедури та методи суб'єктивних оцінок у вимірюванні ризику.

Ризик та теорія корисності

Здобуття інформації. Методи обробки експертної інформації. Узгодження та агрегування оцінок експертів з урахуванням їх компетентності. Виявлення та узгодження переваг за ризиком на базі нейронних мереж. Виявлення переваг і нейронні мережі. Проблема узгодження пріоритетів (переваг) за ризиком.

Концепція корисності. Пріоритети. Основні аксіоми. Поняття граничної корисності. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність. Поняття: лотерея, детермінований еквівалент, премія за ризик. Різні ставлення до ризику та корисність. Приклади функцій корисності суб'єктивних керування байдужих до ризику, несхильних до ризику, схильних до ризику. Криві байдужості, їх графічне зображення. Функція корисності з інтервальною нейтральністю.

[16] стор. 26-37; 64-79; [14] стор. 23-64

Тема 12. Теоретико-ігровий підхід до моделювання ризику

Теоретико-ігрова модель. Класифікація інформаційних ситуацій. Інгрідієнт функціонала оцінювання. Функція ризику. Зведення економічних колізій до ігрових задач. Моделювання економічного ризику. Концепція теорії гри. Прийняття рішень при заданому розподілі ймовірності. Багатоцільові багатокритеріальні ігрові моделі. Теоретико-ігровий підхід з урахуванням множини цілей. Критерій мінімальної відстані між інформаційними кубами. Ієрархічна модель прийняття багатоцільових багатокритеріальних рішень. Аналіз ієрархій: теоретико-ігровий підхід. Нечітка багатокритеріальна ієрархічна модель підтримки прийняття рішень. Ігровий розпливчастий метод аналізу ієрархій (IPMAI).

[16] стор. 48-99; [13] стор. 264-293

Тема 13. Теорія портфеля: альтернативні підходи та показники ступеня ризику.

Ризикологія в прикладних проблемах економіки

Класична теорія портфеля. Математичні методи та моделі неокласичної теорії портфеля. Теоретико-ігрова концепція вибору портфеля. Теоретико-ігрова модель вибору структури портфеля при заданому розподілі ймовірностей. Теоретико-ігрова модель вибору структури портфеля при невідомому розподілі ймовірностей. Теоретико-ігрова модель вибору структури портфеля у разі протидії економічного середовища. Оптимізація структури портфеля цінних паперів з використанням семіваріації як міри ризику.

Вартість, час, ризик. Вплив ризику та інфляції на величину норми відсотка (дисконту). Методи суб'єктивної оцінки коефіцієнта систематичного ризику (β). Модель вибору інвестиційного проекту з множини альтернативних варіантів. Ігровий підхід до управління валютним ризиком. Методи формування резервів на покриття кредитних ризиків

[13] стор. 264-293

Тема 14. Основи ризик-менеджменту

Становлення ризик-менеджменту. Методичні засади управління ризиком. Основні принципи управління ризиком. Етапи процесу управління ризиком. Класифікація підходів до управління ризиком. Мотивація та організаційні аспекти управління ризиком. Загальні підходи

до зниження ступеня ризику. Зниження ступеня інформаційних ризиків. Експеримент як джерело інформації щодо зниження ступеня ризику. Управління геополітичними і політичними ризиками. Управління фінансовим ризиком Економічні критерії оцінки ефективності управління ризиком [14] стор. 7-12; [16] стор. 115-222; [17] стор. 54-80; [18] стор. 37-101

Тема 15. Основи управління ризиками в міжнародній економічній діяльності

Міжнародні стандарти управління ризиками. Управління економічними ризиками, пов'язаними з міжнародними бізнес-відносинами. Управління ризиком і фінансові конгломерати. Управління валютним ризиком. Формування стратегії ризик-менеджменту в умовах фінансової конвергенції. Гібридні фінансові інструменти в практиці управління ризиками міжнародних бізнес-проектів.

Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності. Хеджування за допомогою форвардних і ф'ючерських контрактів. Хеджування за допомогою своп угод. Опціон як інструмент хеджування. Страхування ризиків у ЗЕД. Порівняльна характеристика методів страхування та хеджування ризиків. Самострахування як метод управління ризиками [13] стор. 23-64; [16] стор. 115-222; [17] стор. 121-206

МОДУЛЬ2

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи безпеки бізнесу

Тема 1. Безпека як соціальне явище та умова. Економічна безпека бізнесу: сутність і передумови формування

Безпека як біологічна і соціальна категорія живої природи і людства. Безпека як одна з первинних потреб людини. Безпека людини й організації як підсистеми сучасного суспільства. Соціальні і соціально-психологічні фактори поведінки людини у забезпеченні безпеки.

Поняття і роль безпеки у функціонуванні економічних систем.

Поняття, визначення та економічна сутність економічної безпеки бізнесу. Безпека, економічна безпека, економічна безпека бізнесу, підходи до трактування понять різних наукових шкіл.

Економічна безпека бізнесу: сутність і складові. Основні категорії економічної безпеки бізнесу. Об'єкт, суб'єкт та предмет економічної безпеки, ризик, загроза, збиток, зв'язок між ризиком та безпекою.

Передумови та чинники формування економічної безпеки національних підприємств [19] стор. 8-27; [20] стор. 36-57

Тема 2. Систематизація та характеристика негативних впливів та загроз в бізнес середовищі. Структура економічної безпеки бізнесу

Об'єктивні та суб'єктивні негативні впливи. Класифікація зовнішніх (екзогенних) факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства. Класифікація внутрішніх факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства. Ризик і небезпеки в системі прийняття управлінських рішень. Чинники, які впливають на фінансову складову економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека на рівні держави та регіону. Поняття економічної безпеки держави, макроекономічна безпека, фінансова безпека держави, зовнішньоекономічна, інвестиційна, науково-технологічна, енергетична та соціальна безпека, демографічна, продовольча та виробнича безпека; рівні стану економічної захищеності регіону, методика розрахунку рівня економічної безпеки України.

Функціональні складові економічної безпеки. Структура економічної безпеки бізнесу. Складові економічної безпеки бізнесу: фінансова безпека, ринкова, правова, кадрова, інтелектуальна безпека, інтерфейс на, інформаційна, технологічна, екологічна та силова безпека бізнесу.

[20] стор. 62-94;

Тема 3. Діагностика економічної безпеки бізнесу. Врахування ризику в системі економічної безпеки бізнесу

Підходи до кількісного оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу: індикаторний, ресурсно-функціональний і програмно-цільовий. Побудова системи діагностування стану економічної безпеки: визначення критеріїв та індикаторів. Аналітико-методичні питання та особливості інформаційного забезпечення процесу діагностування. Критерії та індикатори діагностики економічної безпеки суб'єктів господарювання. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Поняття економічної ефективності та її врахування в системі економічної безпеки бізнесу. Економічний ефект, принципи розрахунку економічного ефекту – врахування фактору часу, системного підходу та витрат і результатів протягом ЖЦ, розрахунок чистої теперішньої вартості та ризик, розрахунок ставки дисконту.

Оцінка ризиків при прийнятті рішення. Функція корисності, правило Лайклайхуда, Байєса, Лапласа, максі-макса, міні-макса та ін., побудова дерев рішень та дерев ризику, оцінка ризику на основі методів математичної статистики.

Економічне обґрунтування рішення. Експертні методи оцінки ризику, оцінювання достовірності отриманих експертних суджень, стратегії поводження з ризиками: стратегія уникнення ризику, зменшення ризику, передача ризику, розподіл ризику, погодження з ризиком.

[19] стор. 73-85; [20] стор. 295-311; 315-348

Тема 4. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання. Основи концепції ризик-менеджменту. Організація економічної безпеки підприємства

Методи кількісної оцінки ризику. Поняття ймовірності, дисперсії, стандартного (середньоквадратичного) відхилення, коефіцієнту варіації, область ризику та коефіцієнт ризику, метод аналізу доцільності затрат, аналітичний метод, матриця чутливості, аналіз сценаріїв, метод аналогій, метод Монте-Карло, нормативний метод, метод «події-наслідки» та ін.

Ключові поняття ризик-менеджменту, механізм управління ризиками, світова практика стандартизації управління ризиками, стандарти ризик-менеджменту, матриця ризику, прийоми зниження ризику, страхування, розподіл та об'єднання ризиків.

Цілі і завдання системи комплексної безпеки бізнесу. Управління економічною безпекою. Система економічної безпеки бізнесу. Концепція економічної безпеки бізнесу. Механізм забезпечення економічної безпеки бізнесу. Засоби забезпечення економічної безпеки бізнесу, методи забезпечення економічної безпеки бізнесу, алгоритм управління економічною безпекою бізнесу.

[19] стор. 73-85; [20] стор. 354-383

Змістовний модуль 2. Методологія безпеки соціальних систем

Тема 5. Організаційні та техніко-технологічні засади економічної безпеки бізнесу. Фінансова безпека бізнесу. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу

Організаційні моделі підприємств та рівень їх безпеки. Бізнес-процеси як основа формування економічної безпеки підприємства. Техніко-технологічна складова економічної безпеки підприємства

Поняття і роль фінансової безпеки в діяльності підприємства. Діагностика рівня фінансової безпеки підприємства. Оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. Напрями та методи забезпечення фінансової безпеки підприємства

Сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції бізнесу. Тіньовий бізнес та недобросовісна конкуренція в контексті економічної безпеки бізнесу. Злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози економічній безпеці підприємства. Способи захисту підприємств від рейдерства. Безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

[20] стор. 234-360

***Тема 6. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства.
Інформаційна безпека бізнесу***

Поняття, структура та особливості інтелектуальної безпеки підприємства. Напрями та способи охорони інтелектуальної власності. Комерційна таємниця та забезпечення її охорони. Кадрова безпека підприємства: сутність, складові та методи оцінювання

Сутність і роль інформаційної безпеки в бізнесі. Методи та засоби захисту інформації на підприємстві. Бізнес-розвідка підприємства: сутність, завдання та технологія проведення.

[19] стор. 158-178

***Тема 7. Політико-правова, силова та екологічна складові економічної безпеки.
Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки бізнесу***

Політико-правова безпека бізнесу. Сутність, завдання та об'єкти силових безпеки. Організація режиму безпеки та охорони на підприємстві. Напрями, методи та засоби забезпечення фізичної безпеки персоналу підприємства. Екологічна безпека підприємства: поняття, оцінювання та забезпечення

Правове регулювання захисту комерційної таємниці в різних країнах. Зарубіжний досвід управління економічною безпекою персоналу підприємств. Роль економічної розвідки в діяльності зарубіжних компаній. Особливості організації захисту бізнесу в зарубіжних країнах.

[19] стор. 88-154; [20] стор. 576-599

Тематичний план навчальної дисципліни
6-й семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лек	пр	с.р.		лек	пр	с.р.
Змістовий модуль 1. Економічна інформація. Пошук і обробка інформації. Інформаційне суспільство								
Тема 1. Економічна інформація: основні поняття.	9	2	2	5	9	1	1	7
Тема 2. Сучасні інформаційні і комунікаційні технології	9	2	2	5	9	1	1	7
Тема 3. Новітні технології обміну інформацією в Internet. Електронні бібліотеки	8	2	2	4	7	–	–	7
Тема 4. Інформаційні комунікаційні технології в освіті. Віртуальні структури	8	2	2	4	9	1	1	7
Тема 5. Інформаційне законодавство України: конституційний та цивільно-правові аспекти. Міжнародна інформаційна діяльність. Авторське право і мережеві технології	9	2	2	5	9	1	1	7
Тема 6. Інформаційне суспільство	8	2	2	4	9	1	1	7
Тема 7. Інформаційна конфігурація сучасного світу	9	2	2	5	8	1	–	7
Разом за змістовим модулем 1	60	14	14	32	60	6	5	49
Змістовий модуль 2. Ризик і невизначеність								
Тема 8. Сутність ризику як економічної категорії. Невизначеність як першопричина виникнення ризику	7	2	2	3	8	1	1	6
Тема 9. Системний аналіз ризику в економічній діяльності. Класифікація ризиків	7	2	2	3	8	1	1	6
Тема 10. Методологічні засади та інструментарій кількісної оцінки ризику	8	2	2	4	9	1	1	7
Тема 11. Експертні процедури та методи суб’єктивних оцінок у вимірюванні ризику. Ризик та теорія корисності	8	2	2	4	6	–	–	6
Тема 12. Теоретико-ігровий підхід до моделювання ризику	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 13. Теорія портфеля: альтернативні підходи та показники ступеня ризику. Ризикологія в прикладних проблемах економіки	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 14. Основи ризик-менеджменту	7	2	2	3	7	1	–	6
Тема 15. Основи управління ризиками в міжнародній економічній діяльності	7	2	2	3	6	–	–	6
Разом за змістовим модулем 2	60	16	16	28	60	6	5	49
Разом за курсом	120	30	30	60	120	12	10	98

Тематичний план навчальної дисципліни
7-й семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лек	пр	с.р.		лек	пр	с.р.
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи безпеки бізнесу								
Тема 1. Безпека як соціальне явище та умова життєдіяльності. Економічна безпека бізнесу: сутність і передумови формування	11	2	2	7	10	1		9
Тема 2. Систематизація та характеристика негативних впливів та загроз в бізнес середовищі. Структура економічної безпеки бізнесу	11	2	2	7	10	1		9
Тема 3. Діагностика економічної безпеки бізнесу. Врахування ризику в системі економічної безпеки бізнесу	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 4. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання Основи концепції ризик-менеджменту Організація економічної безпеки підприємства	11	2	2	7	11	1	1	9
Разом за змістовим модулем 1	45	8	8	29	45	5	3	37
Змістовий модуль 4. Методологія безпеки соціальних систем								
Тема 5. Організаційні та техніко-технологічні засади економічної безпеки бізнесу. Фінансова безпека бізнесу. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу	14	2	2	10	15	1	1	13
Тема 6. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства. Інформаційна безпека бізнесу	14	2	2	10	15	1	1	13
Тема 7. Політико-правова, силова та екологічна складові економічної безпеки. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки бізнесу	17	3	3	11	15	1	1	13
Разом за змістовим модулем 2	45	7	7	31	45	3	3	39
Усього годин	90	15	15	60	90	8	6	76

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
1	Економічна інформація: основні поняття.	2	1
2	Сучасні інформаційні і комунікаційні технології	2	1
3	Новітні технології обміну інформацією в Internet. Електронні бібліотеки	2	–
4	Інформаційні комунікаційні технології в освіті. Віртуальні структури	2	1
5	Інформаційне законодавство України. Міжнародна інформаційна діяльність. Авторське право і мережеві технології	2	1
6	Інформаційне суспільство	2	1
7	Інформаційна конфігурація сучасного світу	2	–
8	Сутність ризику як економічної категорії. Невизначеність як першопричина виникнення ризику	2	1
9	Системний аналіз ризику в економічній діяльності. Класифікація ризиків	2	1
10	Методологічні засади та інструментарій кількісної оцінки ризику	2	1
11	Експертні процедури та методи суб'єктивних оцінок у вимірюванні ризику. Ризик та теорія корисності	2	–
12	Теоретико-ігровий підхід до моделювання ризику	2	1
13	Теорія портфеля: альтернативні підходи та показники ступеня ризику. Ризикологія в прикладних проблемах економіки	2	1
14	Основи ризик-менеджменту	2	–
15	Основи управління ризиками в міжнародній економічній діяльності	2	–
Разом за модулем 1		30	10
Модуль 2			
16	Безпека як соціальне явище та умова життєдіяльності. Економічна безпека бізнесу: сутність і передумови формування	2	0
17	Систематизація та характеристика негативних впливів та загроз в бізнес середовищі. Структура економічної безпеки бізнесу	2	0
18	Діагностика економічної безпеки бізнесу. Врахування ризику в системі економічної безпеки бізнесу	2	2
19	Аналіз ризиків та методи їх оцінювання Основи концепції ризик-менеджменту Організація економічної безпеки підприємства	2	1
20	Організаційні та техніко-технологічні засади економічної безпеки бізнесу. Фінансова безпека бізнесу. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу	2	1
21	Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства. Інформаційна безпека бізнесу	2	1
22	Політико-правова, силова та екологічна складові економічної безпеки. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки бізнесу	3	1
Разом за модулем 2		15	6
Разом за курсом		45	16

Самостійна робота

- Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів денної форми навчання:
 - підготовка до лекційних занять – **0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію);**
 - підготовка до практичних занять (включає виконання аналітичних та розрахункових завдань (обсяг однієї роботи – до 3 аркушів А4), тестових завдань – **1-2,5 год/1 год занять;**
 - підготовка до контрольних заходів – **5 год. на 1 захід.**

2. Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів заочної форми навчання:
- підготовка до лекційних занять – *1 год/1 год. занять (2 години на 1 лекцію)*;
 - підготовка до практичних занять (включає виконання аналітичних та розрахункових завдань (обсяг однієї роботи – до 3 аркушів А4), тестових завдань – *2-2,5 год/1 год. занять*;
 - підготовка до контрольних заходів – *10 год. на 1 захід*.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
1	Підготовка до лекцій	15	12
2	Підготовка до практичних занять	30	56
3	Підготовка до модульного контролю 1	5	10
	Підготовка до модульного контролю 2	5	10
4	Підготовка до екзамену	5	10
...	<i>Разом</i>	60	98
Модуль 2			
1	Підготовка до лекцій	7,5	8
2	Підготовка до практичних занять	37,5	38
3	Підготовка до модульного контролю 1	5	10
	Підготовка до модульного контролю 2	5	10
4	Підготовка до екзамену	5	10
...	<i>Разом</i>	60	76
...	<i>Разом за курс</i>	120	174

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Методи навчання – способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме:

для всіх видів занять:

- робота з літературою;
- пояснення;
- дискусія;

для лекційних занять:

- лекція;
- репродуктивна бесіда;
- ілюстрування;

для практичних занять:

- вправа;
- дидактична гра;
- фронтальне опитування;
- контрольні роботи, письмові заліки;
- контрольні тестові роботи програмованого типу.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

1. На практичних заняттях – аналітичні та розрахункові завдання.
2. За змістові модулі – тести.
3. За весь курс – екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення здобувача оцінюються за 100-бальною системою Університету. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках здобувач може набрати від 60 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок – **10 балів**. Право здавати заключний екзамен дається здобувачу, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності здобувачів та їх оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
Аналітичні та розрахункові завдання	
4	Завдання виконано вірно і в повному обсязі. У звіті відображаються проміжні розрахунки та пояснення до ходу розв'язування. Відповіді правильні, доповнені аргументованими висновками і рекомендаціями. Здобувач демонструє розуміння матеріалу, правильно обґрунтовує і використовує методи дослідження, застосовує формули для розрахунку, збирає необхідні дані в достатньому обсязі для аналізу. Звіт оформлено у відповідності з встановленими вимогами, доповнено правильно оформленими таблицями та діаграмами. Завдання виконано у встановлений термін.
3,5	Завдання виконано з певними несуттєвими помилками і в повному обсязі. У звіті відображаються не всі проміжні розрахунки та пояснення до ходу розв'язування. Відповіді правильні, доповнені достатньо аргументованими висновками і рекомендаціями. Здобувач демонструє розуміння матеріалу, правильно обґрунтовує і використовує методи дослідження, застосовує формули для розрахунку, збирає необхідні дані в достатньому обсязі для аналізу, може усунути недоліки. Звіт оформлено у відповідності з встановленими вимогами з певними несуттєвими порушення, доповнено правильно оформленими таблицями та діаграмами. Завдання виконано у встановлений термін.
3	Завдання виконано з певними несуттєвими помилками і в повному обсязі. У звіті певною мірою відображаються проміжні розрахунки та пояснення до ходу розв'язування. Відповіді переважно правильні, доповнені висновками і рекомендаціями. Здобувач демонструє розуміння матеріалу, обґрунтовує і використовує методи дослідження, застосовує формули для розрахунку, збирає дані для аналізу, може усунути недоліки. Звіт оформлено у відповідності з встановленими вимогами з певними несуттєвими порушення, доповнено таблицями та діаграмами. Завдання виконано у встановлений термін.
2,5	Завдання виконано з певними несуттєвими помилками. Деякі завдання не виконані. У звіті певною мірою відображаються проміжні розрахунки та пояснення до ходу розв'язування. Відповіді переважно правильні, доповнені висновками і рекомендаціями. Здобувач демонструє розуміння матеріалу, обґрунтовує і використовує методи дослідження, застосовує формули для розрахунку, збирає дані для аналізу, може за підказкою виправити помилки. Звіт оформлено у відповідності з встановленим вимогам з певними порушення, доповнено таблицями та діаграмами. Завдання виконано з порушенням встановлених термінів.
2	Завдання виконані не в повному обсязі. У звіті певною мірою відображаються проміжні розрахунки та пояснення до ходу розв'язування. Відповіді переважно правильні, доповнені висновками. Здобувач використовує відповідні методи

	дослідження, застосовує формули для розрахунку. Звіт оформлено у відповідності з встановленим вимогам з певними порушення, доповнено таблицями та діаграмами. Завдання виконано у встановлений термін.
1,5	Завдання виконано з певними помилками, не в повному обсязі. У звіті частково наведені розрахунки та пояснення. Відповіді частково правильні, є висновки. Здобувач розв'язує завдання за заданим алгоритмом. Самостійно не може виправити помилки. Обсяги інформації коригуються викладачем. Звіт оформлено з певними порушеннями. Завдання виконано з порушенням встановлених термінів.
1	Завдання виконано частково, з помилками в розрахунках. Відповіді частково не вірні, є певні висновки. Здобувач розв'язує завдання за заданим алгоритмом. Обсяги інформації коригуються викладачем. Звіт оформлено з порушеннями. Завдання виконано з порушенням встановлених термінів.
0,5	Завдання виконано частково. Відповіді не повні, без висновків. Здобувач допускає помилки в застосуванні формул для розрахунку. Обсяги інформації коригуються викладачем. Звіт оформлено з порушеннями. Завдання виконано з порушенням встановлених термінів.
0	Здобувач не розв'язує завдання
<i>Модуль 1</i> Максимальна оцінка здобувача за даний компонент програми – 60 балів (15 робіт по 4 бали) <i>Модуль 2</i> Максимальна оцінка здобувача за даний компонент програми – 28 балів (7 робіт по 4 бали)	
Тестові завдання	
4	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Правильно вирішив усі тестові завдання
3	Здобувач на високому рівні володіє навчальним матеріалом. Правильно вирішив 3/4 тестових завдань
2	В цілому володіє навчальним матеріалом. Правильно вирішив половину тестових завдань
1	Здобувач майже не володіє навчальним матеріалом. Правильно вирішив меншість тестових завдань
0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом. Не вирішив ж одного тестового завдання
<i>Максимальна оцінка здобувача за даний компонент програми:</i> Модуль 2: 32 бали (8 тестів по 4 бали)	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей,%	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	15,0	13,5	12,0	10,5	9,0	7,5	6,0	4,5	3,0	1,5
Максимальна оцінка здобувача за даний компонент програми: 15 балів (15 тестів по 1 балу)										
Форма контролю					Максимальна кількість балів					
Модуль 1										
Виконання аналітичних та розрахункових завдань					15*4 балів = 60 балів					
Поточний модульних контроль					2*15 балів – 30 балів					
Всього					90					
Модуль 2										
Виконання розрахункових завдань					7*4 балів = 28 балів					
Тестові завдання					8*4 балів = 32 бали					
Поточний модульних контроль					2*15 балів – 30 балів					
Всього					90					

Підсумковий контроль (екзамен) у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
--------------------------	-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Максимальна оцінка здобувача за даний компонент програми: 10 балів (20 тестів по 0,5 бала)										

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Елемент програми		Вид роботи	Кількість балів	
			Денна форма	Заочна форма
Модуль 1				
ЗМ 1	Тема 1.	Аналітичне завдання 1	4	4
	Тема 2.	Розрахункове завдання 2	4	4
	Тема 3.	Розрахункове з завдання 3	4	4
	Тема 4.	Розрахункове з завдання 4	4	4
	Тема 5.	Аналітичне завдання 5	4	4
	Тема 6.	Аналітичне завдання 6	4	4
	Тема 7.	Аналітичне завдання 7	4	4
ПМК		Тест	15	15
ЗМ 2	Тема 8	Розрахункове завдання 8	4	4
	Тема 9	Розрахункове завдання 9	4	4
	Тема 10	Розрахункове завдання 10	4	4
	Тема 11	Розрахункове завдання 11	4	4
	Тема 12	Розрахункове завдання 12	4	4
	Тема 13	Розрахункове завдання 13	4	4
	Тема 14	Розрахункове завдання 14	4	4
	Тема 15	Розрахункове завдання 15	4	4
ПМК		Тест	15	15
Підсумковий контроль		Екзамен	10	10
Сума балів за семестр			100	100
Модуль 2				
ЗМ 1	Тема 1.	Аналітичне завдання 1	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 2.	Розрахункове завдання 2	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 3.	Розрахункове з завдання 3	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 4.	Розрахункове з завдання 4	4	4
		Тестові завдання	4	4
ПМК		Тест	15	15
ЗМ 2	Тема 5.	Аналітичне завдання 5	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 6.	Аналітичне завдання 6	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 7.	Аналітичне завдання 7	4	4
		Тестові завдання	4	4
	Тема 7.	Тестові завдання	4	4
ПМК		Тест	15	15
Підсумковий контроль		Екзамен	10	10
Сума балів за семестр			100	100

9. Засоби навчання

- мультимедіа-, проекційна апаратура (проектори, екрани тощо);
- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі;
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Батченко Л.В., Бондар І.С., Русавська В.А. Бізнес-комунікації в міжнародному менеджменті : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 300 с.
2. Боднар І. Р. Пріоритетні напрями інформаційної політики Європейських країн. Вісник ЛТЕУ. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018.
3. Боднар І.Р. Основні проблеми реалізації державної інформаційної політики. Вісник ЛТЕУ. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. Вип 52. С.21-26.
4. Брижко В.М., Фурашев В.М. Інформаційне право та інформаційне законодавство : наукове видання. (НДІП НАПрН України). Київ: Видавничий дім «АртЕК», 2020. 288 с.
5. Воронкова В.Г. Інформаційно-комунікаційний менеджмент: навч.-метод. посіб. Запоріжжя, ЗДІА, 2018. 158 с.
6. Інформаційна безпека : навч. посіб. Ю.Я. Бобало, І.В. Горбатий, М.Д. Кіселичник, А.П. Бондарєв, С.С. Войтусік, А.Я. Горпенюк, О.А. Нємкова, І.М. Журавель, Б.М. Березюк, Є.І. Яковенко, В.І. Отенко, І.Я. Тишик. За заг. ред. д-ра техн. наук, проф. Ю.Я. Бобала та д-ра техн. наук, доц. І.В. Горбатого. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 580 с.
7. Карпчук Н.П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Н. П. Карпчук. – Луцьк ; 2018. – 514 с.
8. Кібербезпека : сучасні технології захисту. Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів. Остапов С.Е., Євсєєв С.П., Король О.Г. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 678 с.
9. Краєвський В.М., Титенко Л.В., Паянок Т.М., Параниця Н.В., Богдан С.В. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні : навч. посіб. Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 288 с.
10. Павлиш В.А., Гліненко Л.К., Шаховська Н.Б. Основи інформаційних технологій і систем : підруч. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 620 с.
11. Парафійник Н. І. Інформаційно-аналітичні продукти і послуги / Н. І. Парафійник. – Харків : ХАІ, 2017. – 60 с.
12. Швачич Г.Г., Толстой В.В., Петречук Л.М., Іващенко Ю.С., Гуляєва О.А., Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології : навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.
13. Білоусова С.В., Ковальчук Т.В. Економіко-математичне моделювання: компендіум і практикум : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 524 с.
14. Боровик М.В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с.
15. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Кривич Я.М. Економічний ризик: методи оцінки та управління : навч. посіб. Під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2019. 208 с.
16. Кігель В.Р. Ризикологія: теоретичні основи та прикладні задачі, моделі і методи : навч. посіб. К.: Міленіум, 2017. 230 с.
17. Мазаракі А.А., Мельник Т.М., Генералов О.В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності : підруч. Київ, 2018. 312 с.
18. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посіб. Ник. Харків : НТУ «ХП», 2018. 139 с.
19. Безпека підприємництва : моногр. у складі міжнар. автор. кол. / [Рибальченко Л. В., Рижков Е. В., Тютченко С. М. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 180 с.
20. Економічна безпека підприємства : підруч. [А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Ілляшенко та ін.]; за заг. ред. А.М.

Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.

Допоміжна література

1. Боднар І. Міжнародна інформація : навч.-метод. посіб. для сам. вивчення курсу. Львів : «Новий Світ-2000», 2016. 284 с.
2. Мулик Т. О., Материнська О. А., Пльонсак О. Л. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 287 с.
3. Данілова Е.І. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства. Монографія. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2020. 342 с.
4. Макаренко Є.А., Рижков М.М., Кучмій О.П., Фролова О.М. Міжнародна інформація: терміни і коментарі : навч. посіб. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. К.: Центр вільної преси, 2016. 518 с.
5. Анісімов А.В., Кулябко П.П. Інформаційні системи та бази даних : Навчальний посібник для здобувачів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. Київ. 2017. 110 с.
6. Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. Глобальний бізнес : навч. посіб. Київ : ЦНУ, 2017. 558 с.
7. Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. Зовнішньоекономічна діяльність-3 : навч. посіб. Київ : ЦНУ, 2018. 356.
8. Дзюба Т. А. Оцінювання ризиків інноваційно-інвестиційного проекту машинобудівного підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень, 2016. №1. С.118–124.
9. Європейська та євроатлантична інтеграція: навчальний посібник (О.В. Баула, Т.В. Божидарнік, Т.М. Вісіна, Н.М. Галазюк, О.М. Зелінська О.Я. Кравчук, П.Я. Кравчук, Л.В. Корольчук, О.М. Лютак, Т.Л. Никитюк, Л.В. Савош, О.А. Урбан), за заг. ред. О.М. Лютак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 376 с.
10. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс : 3-тє вид. перероб. та доп., навч. посібн. За ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Логвінової Н. С. К.: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
11. Онищенко В.П. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 384 с.
12. Павленко І.І., Варяніченко О.В., Навроцька Н.А. Міжнародна торгівля та інвестиції : навч. посіб. Київ 6 ЦНУ, 2017. 256 с.
13. Стройко Т.В. Міжнародні організації : навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2018. 250 с.
14. Управління у сфері економічної конкуренції: навч. посіб. у 2 т. Том 2. (В.Д. Лагутін, О.В. Вертелева, О.І. Міняйло та ін.); за ред. А.Г. Герасименко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 352 с.
15. Antonucci D. Risk Maturity Models: How to Assess Risk Management Effectiveness. Kogan Page, 2016. 321 p.
16. Bandyopadhyay A. Managing Portfolio Credit Risk in Banks. Cambridge University Press, 2016. 374 p.
17. Chaudhuri A., Ghosh S.K. Quantitative Modeling of Operational Risk in Finance and Banking Using Possibility Theory Springer, 2016. 190 p.
18. Cook T.A. The Global Warrior Series Enterprise Risk Management in the Global Supply Chain. CRC Press, 2018. 355 p.
19. Cox L.A., Popken D.A., Sun R.X. Causal Analytics for Applied Risk Analysis. New York: Springer, 2018. 593 p.
20. Dompere K.K. The Theory of Info-Dynamics: Rational Foundations of Information-Knowledge Dynamics. Springer International Publishing AG, 2018. 207 p.

21. Fealing K. et al. (Eds.) *Measuring the Economic Value of Research: The Case of Food Safety*. Cambridge University Press, 2018. 209 p.
22. Gericke R.C. *Corporate Governance and Risk Management in Financial Institutions*, 6th ed. SPRINGER VERLAG GMBH, CH, 2018. 237 p.
23. Hopkin P. *Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management*, 5th.ed. Kogan Page, 2018. 480 p.
24. Hull John C. *Risk Management and Financial Institutions*, 5th ed. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2018. 832 p.
25. Jarrow R. *The Economic Foundations of Risk Management: Theory, Practice, and Applications*, World Scientific Publishing, 2017. 207 p.
26. Khrennikov A., Toni B. (Eds.) *Quantum Foundations, Probability and Information*. Springer, 2018. 304 p.
27. Khrennikov A., Toni B. (Eds.) *Quantum Foundations, Probability and Information*. Springer, 2018. 304 p.
28. Lam J. *Implementing Enterprise Risk Management: From Methods to Applications*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2017. 432 p.
29. Leibrock M., Gottesman A. *Understanding Systemic Risk in Global Financial Markets*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2017. 272 p.
30. Melin P., Castillo O., Kacprzyk J., Reformat M., Melek W. (eds.) *Fuzzy Logic in Intelligent System Design. Theory and Applications*. Springer, 2018. 416 p.
31. Mikael Wigell, Sören Scholvin, Mika Aaltola *Geo-economics and Power Politics in the 21st Century: The Revival of Economic Statecraft* (Routledge Global Security Studies). 1st Edition. Routledge, 2018. 250 p.
32. Miller M.B. *Quantitative Financial Risk Management*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2018. 323 p.
33. Niek Koning *Food Security, Agricultural Policies and Economic Growth: Long-term Dynamics in the Past, Present and Future* (Earthscan Food and Agriculture). 1st Edition. Routledge, 2017. 284 p.
34. *Pathways for Peace: Inclusive Approaches to Preventing Violent Conflict*. The World Bank. World Bank Publications, 2018. 334 p.
35. Patterson D., Fay J. *Contemporary Security Management*, 4th ed. Butterworth-Heinemann, 2018. 545 p.
36. Pfaff B. *Financial Risk Modelling And Portfolio Optimization With R*, 2nd ed. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2016. 437 p.
37. Rass S., Schauer S. (Eds.) *Game Theory for Security and Risk Management: From Theory to Practice*. Springer, 2018. 334 p.
38. Rass S., Schauer S. (Eds.) *Game Theory for Security and Risk Management: From Theory to Practice*. pringer, 2018. 334 p.
39. Richard J. Payne *Global Issues. Politics, economics and culture*. 5th Ed. Pearson, 2017. 241 p.
40. *Social Security in America: The Factual Background of the Social Security Act as Summarized From Staff Reports to the Committee on Economic Security* (Classic Reprint). Committee on Economic Security. Forgotten Books, 2017. 642 p.
41. Venkat S., Baird S. *Liquidity Risk Management: A Practitioner's Perspective*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2018. 304 p.
42. Wójcik W., Sikora J. *Recent Advances in Information Technology*. CRC Press, 2018. 202 p.

Законодавчо-нормативні документи

1. Закон України «Про державну таємницю». Відомості Верховної Ради України, 1994, № 16, ст.93. Вводиться в дію Постановою ВР № 3856-XII (3856-12) від 21.01.94, BBP, 1994, № 16, ст. 94. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print1217856518710949>

2. Закон України «Про доступ до публічної інформації». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
3. Закон України «Про електронний цифровий підпис». Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. с. 276. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
4. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» . Відомості Верховної Ради України, 2003. № 36. с. 275. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
5. Закон України «Про захист суспільної моралі». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 14, ст. 192. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1296-15/print1217856518710949>
6. Закон України «Про інформацію». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650. Вводиться в дію Постановою ВР № 2658-XII (2658-12) від 02.10.92, ВВР, 1992, № 48, ст. 651. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
7. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 № 537-V. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
8. Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : затв. наказом М-ва юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14/page>
9. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях : затв. наказом М-ва юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>
10. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Відомості Верховної Ради України. 1991, № 29, с. 377. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Internet

1. 1. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
2. Біржі України. URL: www.bc.rql.kiev.ua/exchanges
3. Велика економічна бібліотека. URL: www.economics.com.ua
4. Газета «Бізнес». URL: www.business.kiev.ua
5. Газета «Галицькі контракти». URL: www.kontrakty.com.ua
6. Газета «Деловая неделя». URL: www.dn.kiev.ua
7. Газета «Дзеркало тижня». URL: www.zerkalo-nedeli.com
8. Газета «Українська правда». URL: www.pravda.com.ua
9. Галерея економістів. URL: www.gallery.economicus.ru
10. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: www.ssmc.gov.ua
11. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
12. ЄБРР. URL: www.ebrd.com
13. Європейська комісія (ЕС). URL: www.europa.eu.int
14. Законодавство України. URL: www.rada.gov.ua
15. Захист прав споживачів. URL: www.spogivach.com, www.potrebitel.org.ua
16. Інститут економіки і прогнозування НАН України. URL: www.ief.org.ua
17. Інформаційне Агентство «Інтерфакс-Україна». URL: www.interfax.kiev.ua
18. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
19. Міжнародний валютний фонд. URL: www.imf.org
20. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: www.icps.kiev.ua
21. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: www.me.gov.ua
22. Міністерство освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
23. Міністерство праці та соціальної політики України. URL: www.minpraci.gov.ua
24. Міністерство фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
25. Моніторинг фінансових ринків України та світу. URL: www.bc.rql.kiev.ua/mon
26. НБУ. URL: www.bank.gov.ua

27. Організація з міжнародного співробітництва і розвитку (OECD). URL: www.oecd.org
28. Світова організація торгівлі. URL: www.wto.gov.ua
29. Світовий банк. URL: www.worldbank.org.ru
30. Торгівельно-промислова палата України. URL: www.ucci.org.ua
31. Українська міжбанківська валютна біржа. URL: www.uice.com.ua/ukrainian
32. Українська фондова біржа. URL: www.ukrse.kiev.ua
33. Український банківський портал. URL: www.banker.com.ua
34. Український банківський сервер. URL: www.uabankir.com
35. Український фінансовий сервер. URL: www.ufs.kiev.ua
36. Фонд державного майна України. URL: www.spfu.gov.ua
37. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
38. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
39. Науково-інформаційний журнал «Статистика України». URL: <http://ntkstat.gov.ua>
40. Бібліотека економіста. URL: <http://library.if.ua/books>
41. Читальна он-лайн. Сайт readbook.com.ua. URL: <http://www.readbook.com.ua>
42. Електронна бібліотека. URL: <http://www.studentbooks.com.ua>
43. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
44. Офіційна сторінка Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
45. Путеводитель в мире бизнес-финансов. URL: <http://www.prostobiz.ua>
46. Офіційне видання державної фіскальної служби України журнал «Вісник». URL: www.visnuk.com.ua
47. Портал предпринимателей Украины. URL: www.chp.com.ua
48. Франчайзинг в Украине. URL: <http://franchise.ua>

Сайти міжнародних організацій

1. ООН: <http://www.un.org>
2. МВФ: <http://www.imf.org>
3. Світовий банк: <http://www.worldbank.org>
4. ОЕСР: <http://www.oecd.org>
5. ЄЕС: <http://europa.eu.int>
6. Евростат: <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat/servfr/home.htm>
7. МОП: <http://www.ilo.org>
8. СОТ: <http://www.wto.org>
9. ЮНІДО: <http://www.unido.org>
10. ФАО: <http://www.fao.org>

Сайти служб статистика зарубіжних країн

1. Австралія : <http://www.abs.gov.au/>
2. Австрія : <http://www.oestat.gv.at/>
3. Азербайджан : www.azeri.com/goscomstat/
4. Аргентина : <http://www.indec.mecon.ar/>
5. Бразилія : <http://www.ibge.gov.br/>
6. Великобританія : <http://www.ons.gov.uk/>
7. Греція : <http://www.statistics.gr/>
8. Данія : <http://www.dst.dk/>
9. Естонія : <http://www.stat.ee/>
10. Ірландія : <http://www.cso.ie/>
11. Іспанія : <http://www.ine.es/>
12. Ісландія : <http://www.statice.is/>
13. Казахстан : <http://www.kazstat.asdc.kz/>
14. Канада : <http://www.statcan.ca/>
15. Киргизстан : <http://www.stat:gvc.bishkek.su/>
16. Латвія : <http://www.csb.lv/>
17. Литва : <http://www.std.it/>
18. Монголія : <http://www.statis.pmis.gov.mn/>
19. Нідерланди : <http://www.cbs.nl/>
20. Німеччина : <http://www.statistik.bund.de/>
21. Нова Зеландія : www.stats.govt.nz/statsweb.nsf
22. Норвегія : <http://www.ssb.no/>
23. Південно-Африканська Республіка: <http://www.statssa.gov.za/>
24. Португалія : <http://www.ine.pt/>
25. Сингапур : <http://www.singstat.gov.sg/>
26. США <http://www.bea.doc.gov/beahome.html>
27. Узбекистан : www.gov.uz/mms100fr.html
28. Фінляндія : <http://www.stat.fi/>
29. Франція : <http://www.insee.fr/>
30. Швеція : <http://www.scb.se/>
31. Японія : <http://www.stat.go.jp/>